

In het kort: De Tweede Wereldoorlog

Het begin van de Tweede Wereldoorlog

In 1933 komt Adolf Hitler aan de macht in Duitsland. Hij zorgt er in een korte tijd voor dat Duitsland een heel sterk leger krijgt. Aan het einde van de jaren '30 valt hij met dit leger Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije binnen en maakt deze landen deel van het Duitse Rijk. De landen zijn 'bezet'. Als hij in september 1939 met een leger Polen binnen valt verklaren Groot-Brittannië en Frankrijk Hitler de oorlog. De Tweede Wereldoorlog is begonnen.

In 1940 verovert Hitler nog meer Europese landen zoals Denemarken en Noorwegen. Op 10 mei valt hij Nederland aan. Het Nederlandse leger is niet sterk genoeg en moet zich na vijf dagen overgeven. Vanaf dat moment is Nederland 'bezet' door Duitsland. De Duitsers zijn de baas en bepalen wat er gebeurt. Nederlanders moeten heel voorzichtig zijn met wat ze zeggen en doen. Ook België, Luxemburg en Frankrijk worden door Duitsland veroverd. Nu is Duitsland bijna in heel West-Europa de baas. In Europa vecht alleen Groot-Brittannië nog tegen Hitler.

De geallieerden en D-day

Amerika wil aanvankelijk niet samen met Groot-Brittannië tegen Duitsland vechten. Op 7 december 1941 bombardeert Japan, een bondgenoot (vriend) van Duitsland, de Amerikaanse legerbasis *Pearl Harbor*. Nu pas verklaart Amerika de oorlog aan Japan en Duitsland. Ook Rusland wordt een bondgenoot van Groot-Brittannië en Amerika. Alle landen die samen tegen Duitsland, Japan en Italië vechten worden de geallieerden genoemd.

Rusland valt Duitsland vanuit het oosten aan. Ze willen heel graag dat Amerika en Groot-Brittannië Duitsland vanuit het westen aanvallen. Dan wordt Duitsland van twee kanten aangevallen. Na lang overleg en planning wordt er gekozen om op 6 juni 1944 bij Normandië (Frankrijk) aan land te gaan. De geallieerde troepen, waaronder zich voornamelijk Amerikaanse, Britse, Canadese en Franse militairen bevinden, verslaan de Duitsers die er zitten.

Opmars tot Zuid-Nederland

Vanuit Normandië weten de geallieerde troepen steeds meer gebied terug te veroveren. Het gaat zelfs zo goed dat op 25 augustus 1944 Parijs al bevrijd is. Een kleine groep gaat naar het zuiden om de rest van Frankrijk te bevrijden. De rest van de geallieerden troepen gaat verder naar het noorden richting Nederland en Duitsland. Op 3 en 4 september worden Brussel en Antwerpen bevrijd. Een paar dagen later zijn de militairen al in Zuid-Nederland! Op dit punt hebben ze niet meer voorraden om verder te gaan. Daarom stoppen ze tijdelijk in Zuid-Nederland en is alleen dit deel van Nederland bevrijdt. De rest van Nederland blijft bezet.

De Slag om Arnhem

Market Garden

Alleen Zuid-Nederland is in de zomer van 1944 bevrijd. Om de rest van Nederland te kunnen bevrijden wordt er door de Britse Veldmaarschalk Montgomery een plan gemaakt. Dit plan geeft hij de codenaam 'Market Garden'. Het plan bestaat uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel heet: 'Market'. Tijdens dit onderdeel worden er meer dan 35.000 luchtlandingstroepen bij

belangrijke bruggen (over de Maas, Waal en Rijn) tussen Eindhoven en Arnhem gedropt om deze bezet te houden. Het tweede onderdeel, genaamd 'Garden', is een codewoord voor het Britse grondleger. Zij zullen zich over de grond vanuit België naar Arnhem verplaatsen, via de bruggen, om de luchtlandingstroepen te helpen. Daarna kunnen ze vanuit hier makkelijk doorstoten naar de rest van Nederland en Duitsland.

De Slag om Arnhem

De Rijnbrug bij Arnhem is één van de bruggen die bezet moet worden binnen het plan Market Garden. Deze brug ligt diep in vijandelijk terrein. De bedoeling is dat meer dan 10.000 Britse en Poolse luchtlandingstroepen de Rijnbrug bezet houden totdat het grondleger komt.

Op 17 september 1944 stijgen de eerste vliegtuigen met luchtlandingstroepen op. In het gebied ten westen van Arnhem landen ze. Ondertussen landen bij Son, Veghel en Sint Oedenrode Amerikaanse parachutisten die de andere bruggen moeten veroveren. Na heftige gevechten weten de Amerikanen alle bruggen tussen Eindhoven en Nijmegen te veroveren, nu alleen Arnhem nog!

De eerste dag hebben de Britse troepen niet veel weerstand van de Duitsers die verrast zijn door de aanval. Op de tweede dag vechten de Duitsers hard terug en krijgen de Britten het heel zwaar. Slechts 600 Britse parachutisten, onder leiding van luitenant-kolonel John Frost, weten de Rijnbrug bij Arnhem te bereiken. Na vier dagen moeten ze zich overgeven, de Duitsers zijn te sterk. De rest van de Britse troepen zitten vast in Oosterbeek en de Poolse militairen bij Driel (overkant van de Rijn). Deze troepen kunnen nergens meer heen maar blijven wel volhouden omdat ze hopen dat de rest van het grondleger hun nog zal komen helpen. Na negen dagen van vechten wordt het duidelijk dat het grondleger niet meer op tijd zal komen en

moeten de overgebleven geallieerde luchtlandingstroepen zich terugtrekken over de Rijn. Dit doen ze in de nacht van 25 op 26 september als het donker is, zodat ze niet worden opgemerkt door de Duitsers. Als die de volgende dag wakker worden zien ze pas dat alle Britse en Poolse militairen weg zijn, alleen de gewonden en verzorgers zijn er nog.

Hartenstein

Slechts 600 Britse parachutisten weten de brug te bereiken. De rest van het leger komt vast te zitten in Oosterbeek. De Britse generaal-majoor Urquhart kiest hotel Hartenstein als hoofdkwartier. Dit hotel, waar nu het museum is, is dus het centrum van de Britten

die zich hier terugtrekken. Om Hartenstein heen wordt, doordat het het hoofdkwartier van de Britten is, stevig gevochten. Toch blijven de Britten volhouden en generaal-majoor Urquhart blijft vanuit Hartenstein zijn troepen leiden. Pas als ze niets meer hebben om mee te vechten verlaten ze het hotel en trekken ze zich terug over de Rijn. Hartenstein blijft beschadigd achter.

Arnhem: een spookstad

Door de zware gevechten in het gebied rondom Arnhem moeten alle inwoners van Arnhem en omliggende dorpen vertrekken; ze worden geëvacueerd. De Duitsers zijn ook bang dat de Nederlandse burgers de geallieerden gaan helpen. De inwoners nemen mee wat ze mee kunnen nemen, maar moeten heel veel spullen onbeheerd achterlaten. Nadat alle burgers weg zijn is Arnhem een spookstad. Omdat de geallieerden ook steden in Duitsland hebben gebombardeerd, nemen de Duitsers alle achtergelaten spullen in Arnhem mee naar Duitsland. Zij zien het als een vervanging van de verloren spullen in hun eigen steden. Als de inwoners van Arnhem in mei 1945 terugkomen is er bijna niets meer over behalve lege, kapotte huizen.

De Hongerwinter en de vrede

Het mislukken van de Slag om Arnhem betekent dat heel Nederland boven de Rijn (West- en Noord-Nederland) niet vóór de winter van 1944 bevrijd is. Dit is een heel strenge winter in Nederland en door de oorlog is er niet genoeg brandstof meer om de huizen te verwarmen. Maar nog erger is dat er ook niet genoeg voedsel voor iedereen is. Heel veel mensen lopen daarom steeds van dorp naar dorp, elke dag weer, op zoek naar voedsel. Helaas sterven er in die winter 20.000 Nederlandse burgers door de tekorten. Deze periode krijgt al snel de benaming 'Hongerwinter'.

Pas in mei van 1945 lukt het de militairen Duitsland te verslaan. Ook in Nederland geven de Duitse troepen zich over. Op 5 mei vinden de vredesonderhandelingen plaats in hotel 'De Wereld' in Wageningen. Het westen en noorden van Nederland zijn eindelijk bevrijd. Pas nu kan de wederopbouw van heel Nederland beginnen.

Herdenken en Vieren

Elk jaar wordt de bevrijding van Nederland op 5 mei gevierd. De dag ervoor, op 4 mei, worden alle doden herdacht. Voor de verloren Slag om Arnhem zijn er speciale herdenkingen. In de week van 17 september zijn die in en rond Arnhem, waar gevochten is. De belangrijkste herdenking is in Oosterbeek bij de Airborne Begraafplaats. Hier liggen ruim 1700 gesneuvelde militairen begraven. Veteranen die nog in staat zijn om te komen zijn altijd bij deze herdenking aanwezig. Kinderen leggen al sinds 1946 bloemen neer bij alle graven. Het is heel belangrijk dat dit elk jaar wordt herdacht want zo wordt de hoge prijs voor vrijheid nooit meer vergeten.